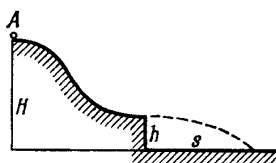

Zadania z zasad zachowania*

Maciej J. Mrowiński

23 kwietnia 2010

** Zadanie ZZ1

Ciało zjeżdża bez tarcia ze szczytu gładkiego wzniesienia o wysokości H . Dla jakiej wysokości h , przy której wzniesienie się kończy, ciało przebędzie po oderwaniu się od wzniesienia najdłuższą drogę? Jaka będzie to droga?

Odpowiedź: $h = \frac{1}{2}H$, $s_{\max} = H$

* Zadanie ZZ2

Klocek o masie m znajduje się u podnóża równi pochyłej (nachylonej pod kątem α i o współczynniku tarcia f). Jaką drogę przebędzie klocek po tej równi, jeśli nadamy mu prędkość początkową v_0 ?

Odpowiedź: $s = \frac{v_0^2}{2g(\sin \alpha + f \cos \alpha)}$

* Zadanie ZZ3

Pocisk o masie m , lecący z prędkością v_1 , przebija drewnianą deskę o grubości d i leci dalej z prędkością v_2 . Oblicz wartość średniej siły oporu drewna F i czas τ przelotu pocisku przez deskę. Wpływ grawitacji zaniedbać.

Odpowiedź: $F = \frac{m}{2d}(v_1^2 - v_2^2)$, $\tau = \frac{2d}{v_1 + v_2}$

*Skompilowane z wielu źródeł. Tylko do użytku na zajęciach. Do rozwiązania zadań oznaczonych symbolem * potrzebna jest jedynie wiedza matematyczna z liceum. Zadania z ** wymagają zastosowania pochodnych/całek. Zadania z *** wykraczają poza program.

★ **Zadanie ZZ4**

Jaką pracę wykonają wszystkie siły działające na lokomotywę o masie m w ciągu pierwszych τ sekund jej ruchu, jeżeli prędkość lokomotywy wynosi $v = b\sqrt{s}$, gdzie b to dodatnia stała, s - droga przebyta przez lokomotywę?

Odpowiedź: $W = \frac{1}{8} m b^4 \tau^2$

★ **Zadanie ZZ5**

Ciało o masie m wciągnięto na wysokość h po równi pochyłej nachylonej pod kątem α do poziomu. Jaką pracę wykonano, jeżeli współczynnik tarcia wynosi f ?

Odpowiedź: $W = m g h (f \operatorname{ctg} \alpha + 1)$

★ **Zadanie ZZ6**

Ciało o masie m , którego prędkość początkowa wynosiła $v_0 = 0$, ześlizguje się po równi pochyłej nachylonej pod kątem α do podłoża. Po zjechaniu z równi ciało porusza się dalej po podłożu, zatrzymując się po pokonaniu odległości l liczonej od podstawy równi. Oblicz pracę wykonaną przez siły tarcia podczas ruchu ciała, jeżeli współczynnik tarcia na całej drodze (równi i podłożu) wynosi f .

Odpowiedź: $W = -\frac{m g l f}{1 - f \operatorname{ctg} \alpha}$

★ **Zadanie ZZ7**

Ciało zsuwa się po równi pochyłej nachylonej pod kątem α do poziomu. Współczynnik tarcia f zależy od drogi s przebytej przez ciało w następujący sposób: $f(s) = b s$, gdzie b to dodatnia stała. Wyznacz drogę przebytą przez ciało do chwili zatrzymania się oraz maksymalną prędkość ciała na tej drodze.

Odpowiedź: $s_{\text{tot}} = \frac{2 \operatorname{tg} \alpha}{b}$, $v_{\text{max}} = \sin \alpha \sqrt{\frac{g}{b \cos \alpha}}$

★ **Zadanie ZZ8**

Piłka spada z wysokości h na podłogę i odbija się od niej wielokrotnie. Jaką prędkość początkową v_0 należy nadać piłce, aby po n odbiciach wzniosła się na pierwotną wysokość, jeżeli wiadomo, że przy każdym odbiciu piłka traci k -tą część swojej energii.

Odpowiedź: $v_0 = \sqrt{2 g h \left[\left(1 - \frac{1}{k} \right)^{-n} - 1 \right]}$

★★ **Zadanie ZZ9**

Ciało o masie m podnoszone jest z ziemi przy użyciu siły $F = 2mg(1 - by)$, gdzie b to dodatnia stała, y - wysokość, na jakiej aktualnie znajduje się ciało. Jaką pracę wykona siła F i o ile zmieni się energia potencjalna ciała do chwili, w której ciało osiągnie połowę maksymalnej wysokości?

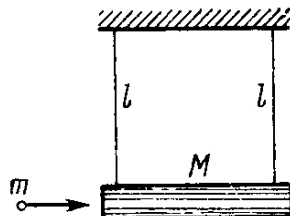
Odpowiedź: $W = \frac{3mg}{4b}$, $\Delta U = \frac{mg}{2b}$

★★ **Zadanie ZZ10**

Energia kinetyczna cząstki poruszającej się po okręgu o promieniu R zależy od przebytej przez nią drogi s w następujący sposób: $T = bs^2$, gdzie b to dodatnia stała. Znajdź wartość siły działającej na cząstkę w funkcji s .

Odpowiedź: $F = 2bs \sqrt{\left(\frac{s}{R}\right)^2 + 1}$

★ **Zadanie ZZ11**

Pocisk o masie m utkwił w ciele o masie M zawieszonym na dwóch sznurkach o długości l . Na skutek zderzenia sznurki odchyliły się o kąt θ . Zakładając, że $m \ll M$, wyznacz prędkość początkową pocisku i część energii kinetycznej pocisku przekształconą na ciepło podczas zderzenia.

Odpowiedź: $v_0 \approx \frac{2M}{m} \sqrt{gl} \sin \frac{\theta}{2}$, $\eta = 1 - \frac{m}{M}$

★ **Zadanie ZZ12**

Piłka o masie m uderza pod kątem α o doskonale gładką ścianę i odbija się od niej doskonale sprężysto. Znaleźć wartość średniej siły z jaką ściana działa na piłkę. Wartość prędkości padającej piłki wynosi v , a czas zderzenia Δt .

Odpowiedź: $F = \frac{2mv \cos \alpha}{\Delta t}$

★ **Zadanie ZZ13**

Dwa identyczne wózki o masie M jadą w swoim kierunku po równoległych torach. W każdym z nich znajduje się mężczyzna o masie m . W chwili, kiedy wózki zrównały się, mężczyźni wyskoczyli ze swoich wózków zamieniając się miejscami. W efekcie wózek 1 zatrzymał się, a wózek 2 jechał nadal w tym samym kierunku z pewną prędkością v . Jakie były początkowe prędkości wózków?

Odpowiedź: $v_1 = \frac{m}{m-M}v$, $v_2 = -\frac{M}{m-M}v$

★ **Zadanie ZZ14**

Dwa identyczne wózki o masie M jadą jeden za drugim z prędkością v_0 . W pierwszym wózku (tym znajdującym się z tyłu) siedzi mężczyzna o masie m . W pewnej chwili mężczyzna przeskakuje z jednego wózka na drugi. Jakie będą końcowe prędkości wózków, jeżeli mężczyzna skoczył z prędkością u względem wózka?

Odpowiedź: $v_1 = v_0 - \frac{m}{m+M}u$, $v_2 = v_0 + \frac{mM}{(m+M)^2}u$

★ **Zadanie ZZ15**

Na nieruchomej łodzi o masie m_0 stoi dwóch ludzi o masach m_1 i m_2 , jeden na rufie, drugi na dziobie. W pewnej chwili skaczą oni z prędkościami względem łodzi odpowiednio u_1 i u_2 . Kierunki ich prędkości leżą na osi łodzi a zwroty są przeciwne. Opisz zachowanie się łodzi zaniedbując opory wody.

Odpowiedź: $v = \frac{m_2 u_2 - m_1 u_1}{m_0}$

★ **Zadanie ZZ16**

Dwie kule zderzają się, po czym poruszają się wzdłuż jednej prostej. Jedną z kul była przed zderzeniem w spoczynku, a druga poruszała się z prędkością v_0 . Kula poruszająca się ma masę trzykrotnie mniejszą od masy kuli spoczywającej. Wyznacz: a) prędkości kul po zderzeniu idealnie sprężystym; b) prędkości kul po zderzeniu idealnie niesprężystym; c) ubytek energii podczas zderzenia idealnie niesprężystego.

Odpowiedź: a) $u_0 = u_1 = \frac{v_0}{2}$, b) $u = \frac{v_0}{4}$, c) $E = \frac{3}{4} \frac{m_0 v_0^2}{2}$

★ **Zadanie ZZ17**

Cząstka 1 zderza się doskonale sprężysto z będącą w spoczynku cząstką 2. Jaki jest stosunek mas obu cząstek jeżeli a) cząstki zderzają się centralnie i po zderzeniu poruszają się z tą samą prędkością w przeciwnych kierunkach; b) po zderzeniu cząstki poruszają się, każda pod kątem θ , symetrycznie względem osi wyznaczonej przez początkowy kierunek cząstki 1?

Odpowiedź: a) $\frac{m_1}{m_2} = \frac{1}{3}$, b) $\frac{m_1}{m_2} = 4 \cos^2 \theta - 1$

★ **Zadanie ZZ18**

Cząstka o masie m_1 zderza się doskonale sprężysto z będącą w spoczynku cząstką o masie m_2 . Jaką część swojej energii straci cząstka m_1 jeżeli a) po zderzeniu porusza się prostopadłe do swojego początkowego kierunku; b) zderzenie było centralne?

Odpowiedź: a) $\eta = \frac{2m_1}{m_1+m_2}$, b) $\eta = \frac{4m_1m_2}{(m_1+m_2)^2}$

★ **Zadanie ZZ19**

Jaką część ε swojej energii kinetycznej straci neutron w zderzeniu sprężystym centralnym z jądrem atomowym będącym w spoczynku? Zakładamy, że znany jest jedynie stosunek β masy jądra do masy neutronu.

Odpowiedź: $\varepsilon = \frac{4\beta}{(\beta+1)^2}$

★ **Zadanie ZZ20**

Cząstka 1, poruszająca się z prędkością v , zderza się centralnie z pozostającą w spoczynku cząstką 2 o tej samej masie. W wyniku zderzenia układ traci k -tą część swojej energii kinetycznej. Znajdź wartość i zwrot prędkości cząstki 1 po zderzeniu.

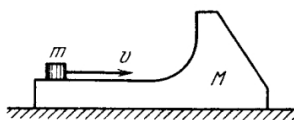
Odpowiedź: $v_1 = \frac{1}{2}v \left(1 - \sqrt{1 - \frac{2}{k}} \right)$

★ **Zadanie ZZ21**

Pocisk o masie m , lecący równoległe do podłoża, trafił w leżące na murku o wysokości h ciało o masie M i utkwił w nim. Jaka była prędkość początkowa pocisku jeżeli po zderzeniu ciało wraz z pociskiem spadło w odległości d od murku? O ile zmieniła się energia układu na skutek zderzenia?

Odpowiedź: $v = \frac{d(M+m)}{m} \sqrt{\frac{g}{2h}}$, $\Delta E = -\frac{M(M+m)d^2g}{4hm}$

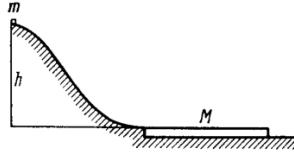
★ **Zadanie ZZ22**

Ciało o masie M , na którym znajduje się mały dysk o masie m , leży na gładkiej powierzchni. W pewnej chwili dysk wprowadzono w ruch nadając mu prędkość v . Na jaką maksymalną wysokość, względem swojego początkowego położenia, wzniesie się dysk m po oderwaniu od ciała M ?

Odpowiedź: $h = \frac{Mv^2}{2g(M+m)}$

★ **Zadanie ZZ23**

Ciało o masie m zjeżdża z gładkiego pagórka o wysokości h . U podnóża pagórka znajduje się deska o masie M . Tarcie powoduje, że kiedy ciało wjeżdża na deskę, deska zaczyna przyspieszać a ciało zaczyna zwalniać. Jaką pracę wykonają siły tarcia w tym układzie do chwili, w której ciało zatrzyma się względem deski?

Odpowiedź: $W = -\frac{mMgb}{M+m}$

★ **Zadanie ZZ24**

Na sznurku o długości l zawieszono ciało o masie m . Jaką minimalną prędkość początkową należy nadać ciału, aby zatoczyło w powietrzu pełne koło?

Odpowiedź: $v = \sqrt{5gl}$

★ **Zadanie ZZ25**

Pocisk uderza w klocek zawieszony na nierozciągliwej lince o długości l i przechodzi przez niego na wylot, zmniejszając przy tym swoją prędkość o połowę. Jaka musi być początkowa prędkość pocisku, aby klocek na lince zatoczył w powietrzu pełne koło? Stosunek masy klocka do masy pocisku wynosi α .

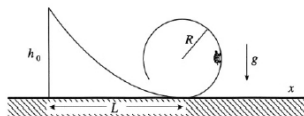
Odpowiedź: $v = 2\alpha\sqrt{5gl}$

★ **Zadanie ZZ26**

Mały wózek stacza się bez tarcia po pochyłym torze zakończonym kołową pętlą o promieniu R . Z jakiej wysokości H , mierzonej od najwyższego punktu pętli, musi staczać się wózek, aby nie oderwać się od pętli na całej jej długości.

Odpowiedź: $H = \frac{R}{2}$

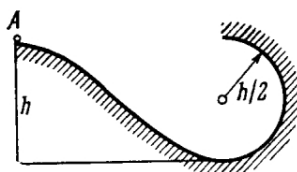
*** **Zadanie ZZ27**

Ciało ześlizguje się bez tarcia po zboczach opisanym przez funkcję $h(x)$ (gładką i monotonicznie malejącą wraz z x zwiększającym się od 0 do L). Zbocze zakończone jest (dla $x = L$) pętlą o promieniu R . Wyznacz a) początkową wysokość niezbędną do tego, aby ciało nie oderwało się od pętli na całej jej długości (przy założeniu, że $x(0) = 0$); b) zależność prędkości w kierunku X od wysokości $h(x)$. c) dla $h(x) = h_0 \left[1 - \sin\left(\frac{\pi x}{2L}\right) \right]$ pokaż, że całkowity czas zjazdu ze zbocza (pokonania odcinka $[0, L]$ wzdłuż osi X) można przedstawić jako $\tau = \frac{L}{\sqrt{gh_0}} f(a)$, gdzie $a = \frac{\pi h_0}{2L}$ a $f(a)$ to pewna całka oznaczona. Wyznacz $f(a)$ i oszacuj τ przy założeniu $h_0 \gg L$. Czemu równoważny jest uzyskany w ten sposób wynik?

Odpowiedź: a) $h_0 = \frac{5}{2}R$, b) $\dot{x} = \sqrt{\frac{2g[b_0 - h(x)]}{1 + \left(\frac{dh}{dx}\right)^2}}$, c) $f(a) = \frac{\sqrt{2}}{\pi} \int_0^{\frac{\pi}{2}} d\xi \sqrt{\frac{1 + a^2 \cos^2 \xi}{\sin \xi}}$, $\tau = \sqrt{\frac{2h_0}{g}}$

* **Zadanie ZZ28**

Małe ciało A ześlizguje się po zboczach o wysokości h a następnie porusza się po pętli o promieniu R . Jaka prędkość będzie miało ciało w momencie oderwania się od pętli? Jaka będzie prędkość ciała w chwili, w której osiągnie ono maksymalną wysokość?

Odpowiedź: $v = \sqrt{\frac{gh}{3}}$, $v_{\max} = \frac{2}{3} \sqrt{\frac{gh}{3}}$

* **Zadanie ZZ29**

Ciało spoczywające w chwili początkowej na szczycie gładkiej kuli o promieniu R ześlizguje się z tej kuli pod wpływem siły ciężkości. Jaka odległość przebędzie to ciało zanim oderwie się od kuli?

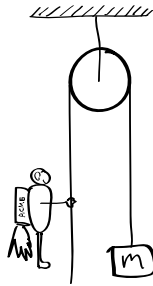
Odpowiedź: $S = 0.84R$

★★ **Zadanie ZZ30**

Łódź podwodna o masie m jest napędzana w taki sposób, że woda pobierana na dziobie wyrzucana jest przez rufę ze stałą prędkością u względem łodzi. W wyniku tego procesu masa łodzi nie zmienia się. Wydajność pompy wyrzucającej wodę jest stała i wynosi $dm_w/dt = \mu$. W chwili $t = 0$ zostaje włączony napęd łodzi. Wyznacz zależność prędkości łodzi od czasu, jeżeli siła oporu wody wynosi $F = -kv$, gdzie k to dodatnia stała a v - prędkość łodzi.

Odpowiedź: $v(t) = \frac{u\mu}{k+\mu} \left(1 - e^{-\frac{k+\mu}{m}t} \right)$

★★ **Zadanie ZZ31**

Przez przyczepiony do sufitu bloczek przerzucono linkę. Do jednego końca linki przyczepiono ciężarek o masie m a na drugi koniec wdrapała się małpa o masie M . Małpa nosi na plecach odrzutowy plecak firmy Acme. W chwili $t = 0$ małpa uruchomiła zapłon plecaka i kurczowo chwyciła się linki. Jaka będzie prędkość małpy w funkcji czasu, jeśli plecak spala paliwo z szybkością $dm_p/dt = \mu$ (μ to stała większa od 0) i wyrzuca je z prędkością względną u ? Jaka będzie prędkość małpy, gdy μ dąży do zera? Załóż, że plecak odrzutowy, jak wszystkie produkty Acme, jest cudem techniki posiadającym nieskończony zapas paliwa i którego masa jest pomijalnie mała w stosunku do masy małpy (możemy więc ją uznać za stałą).

Odpowiedź: $v(t) = \frac{1}{\mu} [(m - M)g + \mu u] \left(1 - e^{-\frac{\mu}{M+m}t} \right)$, $v(t) \stackrel{\mu \rightarrow 0}{\approx} \frac{m-M}{m+M} g t$